

Gražiausių pasakų knyga

Alma littera

Coliukė

HANSAS KRISTIANAS
ANDERSENAS

Gyveno kartą viena moteriškė, ji labai norėjo turėti mažą vaikėlį, bet nežinojo, kur gauti. Nuėjo ji pas seną žynę ir sako:

– Labai norėčiau turėti vaikėlį, ar nepasakytum, kur galėčiau gauti?

– Menka čia bėda, – atsakė žynė. – Še tau miežio grūda: tai ne paprastas grūdas, ne toks, kur auga lauke ar lesa vištos. Pasodink tą grūdą į gėlių puodą, o paskui pamatysi, kas bus.

– Dėkui tau! – pasakė moteriškė, davė žynei dvylika skatikų ir sugrįžo namo.

Namie tą grūdą pasodino į puodą, iš jo tuojau išaugo didelis gražus žiedas, panašus į tulpę, tik jo lapeliai buvo užsidarę kaip pumpuras.

– Koks gražus žiedas! – tarė moteriškė ir pabučiavo jo raudonai geltonus lapelius. Pabučiuotas žiedas beregint išsiskleidė, ir tada paaiškėjo, kad čia yra tikra tulpė. Žiedo vidury žaliai krėsliuke sėdėjo mažučiukė graži mergytė. Ji buvo colio didumo, todėl jai buvo duotas Coliukės vardas.

Jos lopšys buvo graikinio riešuto kevalas, čiuzinys – mėlynos žibuoklės žiedelis, apklotas – rožės lapelis. Tam lopšy miegodavo naktį, o dieną žaisdavo ant stalo. Mo-

teriškė buvo pastačiusi ant jo lėkštę su vandeniu ir pridėjusi į ją gėlių; kotai buvo pasinėrę vandenį, o žiedai palei kraštą ėjo vainiku. Lėkštėje plūduriavo ir didelis tulpės žiedlapis. Coliukė galėjo ant jo sėdėti ir plaukioti nuo vieno krašto prie kito, irdamasi dviem baltais arkliai plaukais. Buvo labai gražu. Coliukė mokėjo dar dainuoti, ir tokiu gražiu ir maloniu balsu, kokio niekas pasauly negirdėjo.

Vieną naktį, jai gulint savo gražiam lopšely, pro išmuštą langą išoko bjauri rupūžė, didelė ir šlapia. Ji užsiriti ant stalo, kur po raudonu rožės lapeliu miegojo Coliukė.

– Tai bus graži pati mano sūnui! – tarė rupūžė, čiupo riešuto kevalą, kur gulėjo mergaitė, ir išsoko pro langą į sodą.

Per sodą bėgo platus upelis, jo krantas buvo šlapias, tikras liūnas, ir ten gyveno rupūžė su savo sūnum. Oi, koks jis buvo bjaurus – visai kaip motina! „Kva kva kva!“ – tai viskas, ką jis galėjo pasakyti pamatęs riešuto kevale gražiąją Coliukę.

– Ššš! Nerėk taip garsiai, – sudraudė senė rupūžė, – dar gali atbusti ir pabėgti, ji lengvesnė už gulbės pūką! Vidury upelio užkelsim ją ant vandens lelijos lapo, tas lapas tokiai mažytei pasirodys kaip sala. Nuo jo ji nepabėgs, o tuo tarpu mes liūne įtaisysim patogius namus jums gyventi.

Upely augo daug vandens lelijų, vandeny plūduriavo jų platūs žali lapai. Didžiausias lapas buvo toliausiai nuo kranto. Senė rupūžė priplaukė prie to lapo ir užkėlė ant jo riešuto kevalą su Coliuke. Atbudo vargšė mergaitė anksti rytą, mato – iš visų lapo pusių vanduo, kranto negali pasiekti, ir ėmė gailiai verkti.

Senė rupūžė, nulindusi į liūno apačią, šveitė asiūkliais pirkios vidų, kad jaunai marčiai būtų gražu gyventi. Paskui priplaukė kartu su savo bjauriu sūnum prie lapo, kur buvo Coliukė. Norėjo paimti jos lovelę ir pastatyti jaunavedžių kambarį. Senė rupūžė žemai nusilenkė Coliukei ir tarė:

– Štai čia matai mano sūnų, jis bus tavo vyras ir jūs gražiai gyvensite liūne.

– Kva kva kva! – vėl tas sukvaksėjo.

Tada jie paėmė jos dailią lovelę ir nuplaukė su ja, o Coliukė vieniša sėdėjo ant žalio lapo ir verkė: nenorėjo nei gyventi pas rupūžę, nei tekėti už jos bjauraus sūnaus. Mažos žuvytės, plaukiojančios netoliese, matė rupūžę, girdėjo jos kalbą ir iškišo galvas iš vandens, norėdamos pamatyti mergytę. Žuvytėms labai pagailo gražios mergaitės, kad jai reiks gyventi pas bjauriąją rupūžę. „Ne, to nebus!“ – nutarė jos, susibū-

rė vandenyje aplink žalią stiebą, ant kurio laikėsi lapas, ir nugraužė. Lapas atsiskyrė, ėmė plaukt pavandeniui – ir Coliukė kartu su juo, rupūžė nebegalėjo jos pavyti.

Coliukė plaukė tolyn ir tolyn. Paukšteliai, tupėdami krūmuose, žiūrėjo į ją ir giedojo: „Kokia graži mergytė!“ Lapą vanduo vis nešė ir galop nunešė į svetimą kraštą. Gražus mažas drugelis seniai skraidė aplink ją ir galop nusileido ant lapo – baisiai jam patiko Coliukė. Ji labai džiaugėsi, kad rupūžė nebegali jos pavyti ir kad tos vietos, pro kurias plaukė, neapsakomai gražios. Saulė švietė į vandenį, ir jis atrodė kaip žibantis auksas. Coliukė paėmė savo dirželį ir vieną galą pririšo drugeliui už kojos, kitą – prie lapo, ir lapas pradėjo greičiau plaukti, o kartu ir ji, nes ant to lapo stovėjo.

Pro šalį skrido karkvabalis. Pastebėjęs mergaitę, jis apkabino jos liauną liemenėlį ir užskrido ant medžio, o žalias lapas nuplaukė tolyn upe, kartu su juo ir drugelis, nes buvo pririštas prie lapo ir negalėjo atsipalaiduoti.

O, kaip išsigando vargšė Coliukė, užnešta į medį! Bet ji labiau krintosi dėl gražaus balto drugelio, pririšto prie lapo: žinojo, kad jeigu jis neatsiriš, mirs badu.

Karkvabaliui tas visai nerūpėjo. Jis įsitaisė su ja ant didžiausio lapo, davė jai valgyti saldžių žiedo sulčių ir pasakė, kad ji labai graži, nors visai nepanaši į karkvabalį. Paskui į svečius susirinko visi karkvabaliai, kur gyveno tame medyje, ir ėmė apžiūrinėti Coliukę. Karkvabalaitės judino čiuptuvėlius ir sakė: „Jos tėra dvi kojos, kokia vargšė! Ji neturi čiuptuvėlių! Koks laibas liemuo! Visai panaši į žmogų, kokia ji bjauri!“

Bet Coliukė buvo tokia graži! Taip manė ir ją pagavęs karkvabalis, bet, girdėdamas kitų nuomonę, kad esanti bjauri, pats pradėjo tuo tikėti ir nebenorėjo jos daugiau turėti. Tegu sau einanti, kur nori.

Jis nuskrido su ja nuo medžio žemėn ir pasodino ant ramunės. Coliukė labai verkė, kad dėl negražumo net karkvabaliai jos nenori. Iš tikrųjų ji buvo maloniausia mergytė, kokia tik gali būti: glėžna ir skaisti kaip gražiausias rožės žiedo lapelis. Visą vasarą gyveno Coliukė viena dideliame miške. Ji nusipynė lovytę iš žolelių ir pakabino po varnalėšos lapu, kad lietus neužlytų; valgė saldžias žiedų dulkeles ir gėrė rytais ant lapų žibančią rasą. Taip praėjo vasara ir ruduo, artinosi šalta ir ilga žiema. Visi paukšteliai, kur jai taip gražiai giedoję, jau išskrido į šiltus kraštus. Medžių lapai nukrito, gėlės nuvyto, ir tas didelis varnalėšos lapas, po kuriuo ji gyveno, pagelto, išdžiūvo ir susisuko. Nuplyšo jos drabužėlis, ir vargšė Coliukė baisiai šalo, juk buvo tokia maža ir glėžna. Pradėjo snigti, ir jai kiekviena snaigė reiškė tiek, kiek mums visa ližė sniego: mes esame dideli, o ji tebuvo vieno colio. Susisuko į sausą lapelį, bet tas visai nešildė, ir ji drebėjo nuo šalčio. Reikėjo kraustyti iš čia.

Prie pat miško, kur ji atėjo, buvo didelis laukas rugių, bet jie seniai buvo nupjauti, tik plika sausa rugiena barkšojo sušalusioj žemėj. Coliukė ėjo per ražieną kaip per tankų mišką, ir jai buvo baisiai šalta. Ir štai priėjo pelės urvą. Šiltai ir sočiai gyveno pelė, jos aruodai buvo pilni grūdų, virtuvėj ir kamaroj prikrauta visokio maisto. Coliukė sustojo prie durų kaip elgeta ir paprašė mažo miežio grūdėlio – jau dvi dienos nieko burnoj neturėjo.

– Vargšėlė tu mano! – tarė sena ir gera lauko pelė. – Eik greičiau į vidų, sušilk ir pavalgyk su manim!

Coliukė jai labai patiko, ir ji tarė:

– Gali pas mane gyventi žiemą, tik turėsi švariai ir gražiai laikyti mano namus ir sekėti pasakas, nes aš jas be galo mėgstu.

Coliukė su viskuo sutiko ir nuo to laiko gerai gyveno.

– Netrukus turėsime svečią, – pasakė vieną dieną pelė. – Kartą per savaitę mane aplanko kaimynas. Jis gyvena dar geriau už mane, turi didelius puikius namus ir vilki gražiais juodo aksomo kailiniais. Jei jis panorėtų tave vesti, būtum viskuo aprūpinta. Bet jis yra aklas. Turėsi jam pasekti gražiausias pasakas, kur tu moki.

Bet netraukė Coliukės tekėti už to pelės kaimyno, mat jis buvo kurmis. Netrukus atėjusį svečią su juodais aksomo kailiniais pelė ėmė jai girti, kad esąs labai turtingas ir mokytas, kad jo namai dvidešimt kartų didesni už jos pačios namus, tik jis nekenčias saulės ir gėlių, nes jų niekadoms nematęs. Tada Coliukė padainavo porą dainelių, ir kurmis už jos gražų balsą iš karto ją pamilo, bet būdamas labai rimtas to nesakė. Buvo neseniai išsikasęs ilgą koridorių, einantį nuo jo namų lig pelės urvo. Pelė ir Coliukė gavo jo leidimą vaikščioti tuo koridorium, kada tik panorės. Liepė joms nebijoti negyvo paukštelio, gulinčio tame koridoriuje. Tai buvo tikras paukš-

telis su sparnais ir snapu, matyt, miręs žiemos pradžioje ir palaidotas kaip tik ten, kur kurmis kasė savo koridorių.

Kurmis, įdavęs pelei mažutį puvelklį, – jis, kaip žinoma, naktį šviečia, – nusivedė jas ilgu koridoriumi. Kai priėjo vietą, kur gulėjo negyvas paukštelis, kurmis įrėmė savo platus snukį į lubas ir iškėlė žemę; pasidarė anga, ir pro ją krito šviesa. Vidury aslos gulėjo negyva kregždė, jos gražūs sparneliai buvo suglausti, galvutė ir kojytės įtrauktos į plunksnes – matyt, žuvo nuo šalčio. Coliukei labai pagailo kregždelės, ji taip mėgo paukštelių, linksminusius ją savo giesmelėmis visą vasarą, bet kurmis paspyrė kregždutę savo trumpa koja ir pasakė:

– Daugiau nebepypsės! Nėra nelaimingesnio padaro už paukštį! Garbė Dievui, nė vienas mano vaikas nėra paukštis. Juk paukščiai nieko daugiau nemoka, tik pypsėti, o žiemą turi dvėsti badu.

– Štai kur išmintinga kalba! – atsiliepė lauko pelė. – Ką padės paukščiui pypsėjimas atėjus žiemai? Turi badu dvėsti ir šalti!

Coliukė nepratarė nė žodžio. Bet kai kurmis su pele nusigrėžė, ji pasilenkė, praskyrė kregždei galvos plunksnes ir pabučiavo jos užmerktas akis.

„Gal čia bus ta pati kregždė, kur man vasarą taip gražiai giedojo, – pamanė ji. – Kaip mane džiugino tas mielas paukštelis!“

Paskui kurmis užtaisė skylę, pro kurią skverbėsi šviesa, ir parlydėjo pelę su jos gyventoja namo. Bet naktį Coliukė negalėjo užmigti. Ji atsikėlė, nupynė iš šiaudelių didelį gražų apklotą, nusinešus į koridorių juo užklojo negyvą paukštelį, o iš abiejų šonų apkamšė rasta pelės kambaryje vata, kad šilčiau būtų gulėti šaltoj žemėj.

– Sudiev, mielas paukšteli! – pasakė ji. – Sudiev ir dėkui tau už tavo gražų giedojimą vasarą, kai visi medžiai žaliavo ir skaisčiai švietė saulė.

Paskui ji pridėjo galvą paukšteliui prie krūtinės ir net išsigando pajutusi ten ką tuksint. Tai buvo paukštelio širdis. Jis nebuvo miręs, tik nuo šalčio sustingęs, o dabar sušildytas vėl atgijo.

Rudenį visos kregždės skrenda į šiltus kraštus, o jei kuri pasivėlina, sušąla, nukrenta žemėn ir ją užkloja šaltas sniegas.

Coliukė drebėjo iš baimės: paukštis buvo didelis, labai didelis, palyginti su ja, turinčia ūgio vos vieną colį. Bet įsidrąsinusi dar šilčiau apklostė kregždutę, o galvą pridengė mėtos lapeliu, kuriuo pati klojėjo.

Kitą naktį ji vėl nuėjo pas kregždę. Ji buvo gyva, bet dar labai silpna, tik pramerkė akis ir pažiūrėjo į Coliukę, stovinčią su gabaliuku puvelklio vietoj žibinto.

– Dėkui tau, miela mažyte! – tarė kregždutė. – Taip maloniai sušilau. Greitai sustiprėsiu ir vėl skraidysiu saulėje.

– Oi, – tarė Coliukė, – dabar prastas oras, šąla ir sniega. Gulėk savo šiltame patale, aš tave prižiūrėsiu.

